

**Östermalms
stadsdelsförvaltnings
handlingsplan mot
våldsbejakande
extremism
April 2017**

stockholm.se

Östermalms stadsdelsförvaltnings handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Dnr:

Utgivningsdatum: 2017-04-27

Kontaktperson: Jan Rönnberg

Innehåll

Inledning	4
Definitioner	4
Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige.....	5
Lokal lägesbild	6
Förebyggande arbete	7
Förhindrande arbete	11
Åtgärdande arbete.....	11
Kunskap och utbildning	12
Informationsdelning och sekretess.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Utbildning	12
Samverkan	13
Uppföljning	13

Inledning

I maj 2016 beslutade kommunfullmäktige om stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism. I riktlinjerna framgår att samtliga stadsdelsförvaltningar ska ha en handlingsplan. Syftet med handlingsplanen är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå. Handlingsplanen inbegriper de aktörer som kan identifieras som aktörer för de åtgärder stadsdelsförvaltningen avser genomföra, samt tydliggör vilka aktörer som är ansvariga för arbetet. Handlingsplanen vilar på nämndmålet ”Östermalms stadsdelsområde är tryggt”.

Utöver stadsdelsförvaltningarna har kommunstyrelsen även beslutat att arbetsmarknadsförvaltningen, utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen och idrottsförvaltningen ska ha lokala handlingsplaner mot våldsbejakande extremism.

Definitioner

Nedan framgår definitioner av olika begrepp som används kring våldsbejakande extremism och som tagits fram i rapporten *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser (regeringskansliet 2014)*”

Våldsbejakande – med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Radikalisering är en social process och det finns olika uppfattningar om hur processen går till. För att skilja ut den icke-våldsbejakande radikaliseringsprocessen används här Säkerhetspolisens smalare definition:
Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utöver ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.

De individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess där det går att

identifiera betydande likheter i radikaliseringsprocessen oavsett till vilken ideologi en person radikaliserats.

Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige

För närvarande finns, i enlighet med den nationella samordnarens definition, i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige: den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön. Därutöver finns ensamagerande extremister som motiveras till våldshandlingar av olika ideologier, men som inte tillhör nämnda grupper eller nätverk. Nedan beskrivningar är hämtad ur *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser* (ds 2014:4).

Autonoma miljön

Den autonoma miljön strävar efter ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. Synen på människosläktet som indelad i raser finns inom hela vit makt-miljön även om det varierar hur starkt detta lyfts fram. Uppfattningarna kan variera från föreställningen om ett raskrig där extremisterna är soldater, till en uppfattning om att olika raser ska få tillåtas existera i världen vid sidan av varandra så länge de olika raserna inte blandas. Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den nationalsocialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön).

Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala

lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva.

Våldsbejakande islamistisk extremism

Inom den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön finns i huvudsak två ideologiska influenser som är aktuella i en svensk kontext. Influenserna kan tillskrivas al-Qaida och al-Shabaab. Skillnaderna dem emellan ligger närmast i att de budskap som förs fram vävts samman med olika nationella och lokala politiska intressen i de länder där de har stark etablering. Enligt Säkerhetspolisen kan den svenska våldsbejakande islamistiska extremismen huvudsakligen betecknas som inspirerad av al-Qaida-ideologin. Det är en global ideologi som motiverar attentat mot civila, dels som svar på ockupation av muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam.

Den globala islamistiska extremismen har fått en tillströmning av anhängare, mycket tack vare vissa ideologers extensiva spridning av budskap om att det krävs våldsamma metoder för att förändra samhället. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre och att återinföra den muslimska kulturens storhetstid. Den västerländska kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Västvärldens sekularisering och materialism görs till mål för angrepp från miljöns extremister.

Lokal lägesbild

Den lokala lägesbilden baseras bland annat på en enkätundersökning som skickats ut internt inom Östermalms stadsdelsförvaltning. Ytterligare underlag har inhämtats, utöver den interna undersökningen, såsom trygghetsmätningar, medborgarundersökningar, medborgardialoger, stadens trygghetsmätningar, riskrapporteringssystem, enkät om platssamverkan och kartläggningar genomförda av polismyndigheten. Även dessa ligger till grund för den lokala lägesbilden.

Skolorna arbetar förebyggande med värdegrundsarbete, likabehandling, antimobbning, inkluderande förhållningssätt, samt bidrar i det förebyggande arbetet genom undervisningen, bl.a. i religion, historia och samhällskunskap. De flesta skolor uppger att de är lyhörda och observanta för när elever uppvisar oroande

beteende av något slag. Utbildningsförvaltningen tar även fram en egen handlingsplan för utbildning i ämnet, vilken kommer att gälla de kommunala skolorna. De fristående skolorna omfattas enligt Skolverket inte av någon handlingsplan. Frågan lyfts av Skolverket med den Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism.

Baserat på polisens uppgifter, ligger Östermalms stadsdelsområde på mycket låga nivåer vad gäller personer som är brottsaktiva inom våldsbejakande extremism, både i faktiska tal och i relation till övriga länet. Stockholm stads statistik visar på väldigt låga nivåer av skadegörelse och incidenter som har kopplingar till våldsbejakande extremism.

Sammantaget finns det därmed i dagsläget ingenting som pekar på att våldsbejakande extremism skulle vara förekommande i någon större utsträckning inom Östermalms stadsdelsområde. Det kan dock finnas ett mörkertal som inte kommer fram av olika anledningar. Dels kan individer dölja sina åsikter väl, dels kan det finnas aktörer som inte svarat på enkäten, eller aktörer som inte fått enkäten. Lägesbilden är ett levande dokument och kommer att revideras minst en gång per år, eller vid behov. Frågan kommer att lyftas vid varje Trygghets- och säkerhetsråd, samt vid uppdatering av den lokala lägesbilden som görs tillsammans med polisen.

Förebyggande arbete

En grundförutsättning för att enskilda personer inte ska dras till våldsbejakande extremistmiljöer är att barn och unga får en bra uppväxt, ges goda förutsättningar till bra resultat i skolan, en rik och meningsfull fritid och på sikt får ett arbete eller annan sysselsättning.

Generella förebyggande insatser

Östermalms stadsdelsförvaltning har ett trygghets- och säkerhetsråd (TSR) som består av avdelningschefer från den egna förvaltningen, representanter från berörda fackförvaltningar, externa aktörer såsom polis, räddningstjänst och lokaltrafik, samt representanter från civilsamhället. Rådet fungerar som en kontaktyta för de verksamheter som är centrala för Östermalms stadsdelsområde, och syftet är att förebygga brott och främja trygghet. Trygghets- och säkerhetsrådet blir ett naturligt sammanhang för att lyfta det

förebyggande arbetet kring våldsbejakande extremism och hålla sig uppdaterad på lägesbilden.

Östermalms stadsdelsförvaltning har tre stycken råd för att främja delaktighet och demokrati; ungdomsrådet, rådet för funktionshinderfrågor och pensionärsrådet.

Förvaltningen har ett ansvar att se till att de egna verksamheterna såsom förskolor, ungdomshus, fältarbete och parklek är välfungerande och på så sätt bidrar till en generell prevention för alla barn och unga. Det handlar om att främja barn och ungas utveckling, samt att uppmärksamma och fånga upp de fall där man ser en ogynnsam utveckling.

Sedan ett par år tillbaka anordnas ett stort nationaldagsfirande i Humlegården, där man anordnar diverse aktiviteter för medborgarna. Detta startade som en motkraft till högerextrema och nationalistiska grupper som anordnade tillställningar i parken på nationaldagen. Stadsdelsnämnden beslöt av denna anledning att firandet skulle bli ett sätt att stå upp för demokratin och vårt mångkulturella samhälle, och tillställningen drar årligen till sig ett stort antal besökare.

Syfte	Aktivitet	Ansvarig	Status
Att minska risken för att ungdomar utövar våld, samt öka medvetenheten kring stereotypa och begränsande könsroller.	Rutin för att arbeta med ROS (respekt och självrespekt)	Preventionsenheten i samarbete med utbildningsförvaltningen och huvudmän för fristående skolor	Utbildningsinsatser har genomförts, och planering för eventuell genomförande under 2017 planeras
Att stärka demokratin och medborgarnas möjlighet till inflytande.	Demokratifrämjande arbete i form av ungdomsrådet, funktionshinderrådet och pensionärsrådet.	Kvalitetschefen samordnar arbetet genom förvaltningens demokratigrupp	Genomförs löpande sedan tidigare
Att förbättra samverkan med polisen kring utvalda	Samverkansöverenskommelse med polisen	Stadsdelsdirektör/ Trygghets & säkerhetssamordnare	Pågående samt stäms av 2-4 ggr/år

fokusområden för att öka tryggheten och minska brottsligheten.			och revideras vid behov.
Stärka tryggheten och minska risken för brott.	Trygghets- och säkerhetsrådet	Stadsdelsdirektör/ Trygghets och säkerhetssamordnare.	Pågående, mötesfrekvens 1 gång/år samt vid behov.

Kulturförvaltningen har fått ett uppdrag att sprida programmet Respekt och självrespekt (ROS) i skolorna med hjälp av fältassistenter, vilka tillhör socialtjänsten. ROS, som har en genusförändrande ansats, syftar till att stärka ungdomar i sökandet av identitet och att uppmuntra till reflektion kring handlingar och ställningstaganden. ROS syfte är därmed i förlängningen att öka tryggheten bland unga genom att främja självrespekt och respekt gentemot andra så att unga lär sig att sätta gränser och motstå destruktivt gruppträck.

Specifika förebyggande insatser

Stockholm är en plats för flertalet manifestationer, demonstrationer och andra typer av samlingar där människor möts för att uttrycka sina åsikter, och där det även kan uppstå extremistiskt våld. Många av dessa arrangemang äger rum i innerstaden, varför det finns viss risk för att extremistiska grupperingar rör sig på Östermalm för att t.ex. sätta upp affischer, klottra budskap eller värva anhängare. Genom innerstadssamverkan KNÖS (Kungsholmen, Norrmalm, Östermalm, Södermalm) har det framkommit att högerextremister försökt värva skolungdomar under skoltid inför en nazistisk manifestation. Detta medför att det bör finnas en beredskap och extra vakenhet hos alla innerstadsskolor dagen/dagarna innan planerade manifestationer av extremistisk karaktär. Särskilt med tanke på att riskgruppen för inträde i våldsbejakande extremism i huvudsak är unga och unga vuxna.

Genom att skapa förutsättningar för goda levnadsförhållanden förebyggs inträde till extremismmiljöer. Preventionsenheten bedriver ett socialt förebyggande arbete inom ramen för preventionsuppdraget. Detta görs genom att aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel samt dopningsmedel. I uppdraget ingår även att främja en gynnsam utveckling genom att bidra till att förstärka skyddsfaktorer hos och runt de unga. Detta arbete måste ske i samverkan med

föräldrar/vårdnadshavare, skola, polis och civila samhällets aktörer. Uppdraget innefattar även att verka för barn och ungdom inte vistas i miljöer som är skadliga för dem.

Det utförs även ett aktivt arbete kring värderingar och det demokratiska samhället inom stadsdelsområdets fritidsverksamhet.

Ensamkommande barn och ungdomar lyfts av vissa fram som potentiella måltavlor för dem som vill rekrytera till islamistisk extremism. På Kungsholmen bedrivs enheten för ensamkommande barn även för Norrmalms och Östermalms stadsdelsnämnder. Enheten beviljades 2016 projektmedel för att under två års tid arbeta särskilt med de ensamkommande ungdomar som har svårigheter att fungera i sin vardag och främja deras deltagande i civilsamhället. En social lots arbetar sedan februari 2017 med att stötta dessa individer och främja deras förankring i civilsamhället.

Syfte	Aktivitet	Ansvarig	Status
Att förhindra att ensamkommande barn och unga dras in i kriminalitet.	Social lots för ensamkommande ungdomar	Enheten för ensamkommande barn	Pågående t.o.m. 2018.
Att förhindra att extremistisk propaganda sprids på skolor.	Rutin för att arbeta förebyggande samt uppsökande.	Preventionsenheten i samarbete med skolor.	Genomförs under 2017

Individdriktade förebyggande insatser

Stadsdelsförvaltningen har under 2017 utsett en kontaktperson för Rädda Barnens orostelefon, som är en nationell stödtelefon mot våldsbejakande extremism. De ärenden som bedöms vara i behov av mer hjälp och eventuellt insatser hänvisas vidare till socialtjänsten. Informationen om stödlinjen ska spridas under 2017, exempelvis genom månadsannonser i lokaltidningen.

Syfte	Aktivitet	Ansvarig	Status
Att medborgare får stöd och vägledning.	Kontaktperson för Rädda	Socialtjänsten	Kontaktperson är utsedd

	Barnens stödtelefon utses.		
--	-------------------------------	--	--

Förhinderande arbete

Det förhinderande arbetet handlar om de insatser och åtgärder som riktas mot personer som håller på att hamna i, eller befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer samt att ge konkret stöd till anhöriga eller närstående. Inom ramen för arbetet mot våldsbejakande extremism är det viktigt att upptäcka extremistiska miljöer och personer i ett tidigt skede.

Åtgärder ska vidtas skyndsamt när det finns kunskap om etablerade extremistgrupperingar i ett område, om individer som rekryterar till extremistgrupper eller där individer uppvisar riskbeteenden som tyder på radikaliserings.

Åtgärdande arbete

Socialtjänsten har ett ansvar att stödja individer utifrån särskilda behov samt att förhindra att individer dras in i destruktiva miljöer såsom våldsbejakande extremism. Det är behoven som följer av de våldsamma handlingarna eller risken för sådana handlingar, inte åsikterna, som ska leda till insatser. Socialtjänsten har till uppgift att genom olika insatser förebygga att barn och unga dras in i våldsbejakande extremism och stödja de som är involverade att lämna dessa miljöer.

Avhopparverksamhet

Socialtjänsten ska ha förmåga och förutsättning att underlätta för de som vill lämna en våldsbejakande miljö och åtgärder ska vidtas skyndsamt. Insatser som utgör stöd till individer som är motiverade att lämna destruktiva extremistiska miljöer, bedöms utifrån motsvarande kriterier som idag används för att ge stöd till individer som vill lämna grov brottslig verksamhet. För dessa insatser samarbetar kommunen med polisen. Det är bedömningen av personens avsikter och riskfaktorer som är avgörande för socialtjänstens insatser. Socialtjänsten kan ge behovsprövade insatser i såväl öppna former som i form av placering utanför hemmet, både enligt Socialtjänstlagen och lagen om vård av unga (LVU), samt erbjuda råd och stöd.

Stockholm stads samordnare mot våldsbejakande extremism och socialförvaltningen kommer framöver att se över arbetssätt, vilka kan komma att rekommenderas och spridas över staden.

Anhörigstöd

Anhöriga eller närstående ska enkelt kunna ta del av information om att stöd finns att få. Stöd och hjälp ska ges till familjer och anhöriga när barn involverats eller riskerar att involveras i våldsbejakande extremism. Anhörigstöd ska ges i den form som finns idag inom stadsdelsförvaltningen. Information om Rädda Barns stödtelefon ska spridas till medborgarna genom stadsdelsförvaltningens olika kanaler.

Syfte	Aktivitet	Ansvarig	Status
Att medborgare vet var de ska vända sig med oro och frågor.	Information om Rädda Barns stödtelefon och kontaktuppgifter till socialtjänsten sprids genom olika kanaler.	Socialtjänsten	Genomförs 2017, sedan löpande.

Kunskap och utbildning

Utbildning

Kunskap om våldsbejakande extremism behöver öka bland medarbetare på Östermalms stadsdelsförvaltning. I första hand bör utbildningsinsatser prioriteras bland medarbetare som arbetar i nära kontakt med invånarna. Den centrala samordnaren ska ta fram en stadsövergripande utbildningsplan och vid dessa utbildningstillfällen ska berörda medarbetare från förvaltningen delta.

Syfte	Aktivitet	Ansvarig	Status
Höja kunskapsnivån bland anställda inom stadsdelsförvaltningen.	Skapa utbildningsinsats för personal	Stockholms stads samordnare mot våldsbejakande extremism	Pågående.

Samverkan

Frågan om våldsbejakande extremism kommer att implementeras i olika relevanta samverkansöverenskommelser.

Uppföljning

2018	
Åtgärd	Ansvarig
Handlingsplanen revideras vid behov.	Socialtjänsten/Trygghets & säkerhetssamordnare